

ЗНАЧЕННЯ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ У ФОРМУВАННІ В УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ КАР'ЄРНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ

О. Л. Морін

Інститут проблем виховання НАПН України

У сучасному соціально-економічному контексті, що визначається негативними наслідками воєнного стану та з огляду на подальше післявоєнне відновлення країни, виникає багато проблем, які впливають на процес усвідомленого планування учнівською молоддю майбутньої кар'єри. Професійний розвиток та самореалізація особистості, взаємодія людини та професії ускладнюються, що зумовлює зростання значення власних зусиль особистості її прагнення до розвитку кар'єрної спрямованості [5].

Найважливішим компонентом кар'єрної спрямованості особистості є її уявлення про власну особистість у процесі професійної самоактуалізації. Самоактуалізація особи в обраній професії, передбачає її прагнення до самовдосконалення, намагання досягти вищого рівня професійної компетенції шляхом розкриття власних інтересів, здібностей і професійно-ціннісних орієнтацій. Провідною рисою самоактуалізації є саморозвиток особистості. На думку Ю. Рутиної, проявом саморозвитку є суб'єктна активність особи у будь-якій діяльності. У зв'язку з цим важливо виокремити самоактуалізацію, її якісний рівень як показник успішності життєвого шляху, дієвості професійної діяльності [2].

Метою статті є розгляд значення самоактуалізації у формуванні кар'єрної спрямованості в учнів закладів загальної середньої освіти.

Варто зважати, професійна орієнтація на етапі професійної підготовки виступає як система поведінкових відносин у ході самоактуалізації та професійного розвитку особистості. Процес професіоналізації особистості супроводжується формуванням її довгострокових життєвих та професійних планів, вдосконаленням психічних процесів, розвитком особистих якостей, необхідних для здійснення майбутньої професійної діяльності, і у результаті

зростанням професійної компетентності [4].

У широкому розуміння це розвиток усіх складових професійної компетентності: спеціальної (здійснення професійної діяльності на достатньо високому рівні, проектування власного професійний розвитку), соціальної (з одного боку, навички здійснення спільної, колективної професійною діяльності, володіння прийомами професійного спілкування та співробітництва, а з іншого, розуміння соціальної відповідальності за результати власної професійної діяльності), особистісної (особистісне самовираження у професії, володіння прийомами самореалізації та саморозвитку, готовність до особистого професійного зростання), індивідуальної (прагнення до розвитку власної індивідуальності в рамках професії, вміння раціонально організовувати свою професійну діяльність, намагання протидіяти об'єктивно виникаючим професійним деформаціям) [3].

Професійну самоактуалізацію Ю. Рутіна розглядає як пошук «себе в професії», власної професійної ролі, образу «Я», індивідуального стилю професійної діяльності, визначення для себе професійних перспектив, прагнення до гармонійного розкриття і реалізації свого потенціалу в обраній професії. Тобто, самоактуалізація особи в обраній професії, обумовлює її прагнення для самовдосконалення, досягнення найвищого рівня компетенції через реалізацію себе, своїх цінностей, інтересів і здібностей [2].

Професійна актуалізація особистості передбачає такі основні етапи: професійне самовизначення, професійне становлення, фахове зростання і розвиток компетенції.

Професійне самовизначення розуміємо як вибір особистістю виду майбутньої професійної діяльності, що відбувається на основі наявних у неї професійних нахилів, інтересів і сформованих здібностей. Сутність професійного самовизначення полягає в усвідомленні особистістю відповідності своїх можливостей психологічним вимогам професії, своєї ролі в системі соціальних відносин і своєї відповідальності за виконання

зобов'язань, які виникають у зв'язку зі зробленим вибором.

Професійне становлення особистості можна розглядати як форму особистісного розвитку у контексті її професійної діяльності. Критеріями професійного становлення можуть бути як формальні показники, тобто наявність відповідного диплома фахівця, отримання сертифікатів підвищення кваліфікації, посадове зростання, тощо, чи неформальні показники, затребуваність як фахівця, уміння ефективно діяти у нестандартних умовах, при вирішенні складних професійних завдань, тощо. Ще одним показником професійного становлення є те як змінюється людина. Відбувається рух особи від суто виконавця до креативного фахівця, від формального носія сукупності певних знань і навичок до особи здатної до аналізу і критичної оцінки ситуації, від пристосування, до творчості незалежно від професійної сфери.

Фахове зростання формується завдяки набуття особою стійких позитивних мотивів, розвитку професійно-важливих якостей, запорукою якого стає здійснення особою професійної діяльності у відповідності до власних індивідуально-психологічних особливостей. Відбувається процес самовдосконалення, що супроводжується змінами у структурі особистості: відбувається посилення та інтенсивний розвиток якостей, що сприяють успішному здійсненню діяльності, формується професійна самосвідомість, розвиток професійно важливих якостей, оволодіння професійним досвідом тощо.

Розвиток компетенції включає професійні компетенції людини, під якими розуміються базові знання, вміння та здібності особистості, що являють собою інваріантний компонент особистості сучасного фахівця та сприяють успіху в його професійній діяльності, а також рольові компетенції як особисті характеристики, що визначають соціальну активність індивідуума у процесі організації та здійснення спільної діяльності людей у групах під час виконання певних виробничих завдань [2].

Професійна самоактуалізація особистості розглядається як

характеристика всього її життєвого шляху в контексті професійної сфери, від етапу початкового професійного становлення до виходу на пенсію. В умовах суспільних відносин нового типу і соціально-економічної кризи, комерціалізація життя має свою специфіку трансформації мотиваційних особливостей професійної самоактуалізації особистості [1].

Самоактуалізація особистості безпосередньо у професійній діяльності є доволі складним процесом, що потребує попереднього визначення життєвої і професійної траєкторії, напрямів побудови і розвитку майбутньої професійної кар'єри. Надзвичайно важливим чинником цього процесу є розуміння і орієнтація у світі професій, стан і перспективи розвитку сучасного ринку праці.

Висновок. Значення самоактуалізації у формуванні кар'єрної спрямованості в учнів закладів загальної середньої освіти полягає у тому, що вона у майбутньому визначить напрями пошук особистістю «себе в професії», образу «Я - професіонал», індивідуального стилю професійної діяльності, прагнення до гармонійного розкриття і реалізації свого потенціалу в обраній професії. В свою чергу в учнів кар'єрна спрямованість визначить у майбутньому їхню професійну самоактуалізацію, що обумовить соціалізований шлях розвитку особистості. Це у поєднанні зі здобутим професійно-практичним та духовним досвідом в процесі первинного професійного становлення та вдосконалення фахового зростання забезпечить розкриття і здійснення особистісного професійного потенціалу особи.

Список використаних джерел

1. Максименко С. Д. Генеза здійснення особистості. Київ: Видавництво ТОВ «КММ», 2006. 240 с.
2. Рутіна Ю. В. Професійна самоактуалізація особистості. *Актуальні проблеми психології*. Збірник наукових праць. Т. 1, Вип. 45, 2016. С. 66-71. URL: <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v1/i45/13.pdf>
3. Садовська Е., Ярошенко А. Формування професійної компетентності соціального працівника в умовах вищого навчального закладу: *монографія*. Хожув-Київ-Варшава, 2018. 158 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/23427>
4. Li, H., Ngo, H. Y., & Cheung, F. (2019). Linking protean career orientation and career decidedness: The mediating role of career decision self-efficacy. *Journal of Vocational Behavior, 115*.
5. Maree, K. (2017). The psychology of career adaptability, career resilience, and

ВІДДАНІСТЬ БАТЬКІВЩИНІ ЯК ПОКЛИКАННЯ СПРАВЖНЬОГО ПАТРІОТА АНАТОЛІЯ НАЗАРЕНКА

Н. С. Назаренко

*Національна академія Державної прикордонної служби України імені
Богдана Хмельницького*

Герої не вмирають! Вони завжди залишаються з нами! Вони живуть у наших думках, наших серцях. Вони – янголи-охоронці, які з небес оберігають нас, спрямовують у безпечному напрямку, підказують, як правильно вчинити в тій чи іншій життєвій ситуації.

Анатолій Петрович Назаренко – Герой для своєї родини, Герой для країни! Людина-патріот! Відданий син України! Справедливий, відповідальний, завжди відкритий до людей та готовий допомогти у будь-яку хвилину! Справжній офіцер, фахівець своєї справи! Гарний син, люблячий чоловік, турботливий батько та просто неймовірний дідусь! Усе своє життя він любив, піклувався, допомагав, підтримував рідних та друзів.

Разом з дружиною вони прожили тридцять три роки щасливого, сімейного життя, сповненого взаємного кохання, взаємоповаги, радості та любові, створивши міцну та дружну сім'ю, яка завжди була для них на першому місці. Де б не жили, де б не служили, завжди були разом. Дві половинки одного цілого. Мали схожі погляди на життя, смаки, ставлення до навколишнього світу та людей. Знайшли один одного для того, щоб бути щасливими та не уявляли собі іншого життя. Родина Назаренків виховала чудових дітей – сина та доньку, які виростили, одружились та подарували гарних онуків. Усе складалося якнайкраще для родини, якби не війна... Життя змінилося за мить...

І, як справжній патріот, Анатолій Назаренко “у час лихої години зміг покинути свою сім'ю, улюблену роботу і піти захищати нашу Державу від російської навали”.